

УДК 339.94(477+438)

Наталія Павліха – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Марина Лугова – аспірантка кафедри міжнародних економічних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Особливості транскордонного інвестиційного співробітництва України та Польщі

Роботу виконано на кафедрі міжнародних економічних відносин СХУ ім. Лесі Українки

У статті проаналізовано передумови, особливості, сучасний стан та тенденції інвестиційного співробітництва України та Польщі в межах євро регіону «Буг». Розкрито пріоритети інвестиційного розвитку євро регіону «Буг», виявлено інвестиційні переваги об'єднання. З'ясовано проблемні моменти інвестиційного співробітництва інтеграційного об'єднання та шляхи їх вирішення.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційне співробітництво, транскордонне співробітництво, євро регіон «Буг», інвестиційна політика.

Наталья Павлиха, Марина Луговая Особенности трансграничного инвестиционного сотрудничества Украины и Польши. В статье проанализированы предпосылки, особенности, современное состояние и тенденции инвестиционного сотрудничества Украины и Польши в рамках евро региона «Буг». Раскрыты приоритеты инвестиционного развития евро региона «Буг», выявлены инвестиционные преимущества объединения. Выяснено проблемные моменты инвестиционного сотрудничества интеграционного объединения и пути их решения .

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционное сотрудничество, трансграничное сотрудничество, евро регион «Буг», инвестиционная политика.

Natalia Pavliha, Maryna Luhova Features of cross-border investment cooperation between Ukraine and Poland The article analyzes the background, features, current status and trends in investment cooperation between Ukraine and Poland within the Euroregion "Bug". The investment priorities of the Euroregion "Bug" are described, investment preferences of association are revealed. Problematic aspects of investment cooperation and possible solutions are highlighted.

Keywords: investment, investment cooperation, cross-border cooperation, the Euroregion "Bug", investment policy .

Постановка наукової проблеми та її значення. Інвестиційна діяльність є визначальним фактором економічного росту та суттєво впливає на євроінтеграційний поступ України. Однією зі специфічних особливостей регіонів, що накладають свій відбиток і на інвестиційну діяльність, є транскордонне співробітництво. Особливого значення воно набуває враховуючи курс України на зближення та подальший вступ до ЄС. Польсько-українське інвестиційне співробітництво сьогодні виступає одним із пріоритетних напрямів зовнішньоекономічного розвитку як України, так і Польщі. Відповідно особливої ваги і набувають дослідження особливостей транскордонного інвестиційного співробітництва країн в межах єврорегіону «Буг».

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Дослідженню особливостей українсько-польського інвестиційного співробітництва присвячені наукові праці таких вчених як: В. Андрійчук, В. Будкін, В. Борщевський, Н. Мікула, Н. Павліха, С. Писаренко, М. Янків та ін. Однак увага приділяється переважно торговельним аспектам українсько-польського співробітництва. А особливості транскордонного інвестиційного співробітництва країн залишаються недостатньо дослідженими.

Формулювання мети та завдань дослідження. Мета статті – дослідити особливості інвестиційного співробітництва України та Польщі в межах єврорегіону «Буг». Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання: визначити передумови українсько-польського транскордонного співробітництва; проаналізувати динаміку та особливості інвестиційного співробітництва України та Польщі в межах єврорегіону «Буг»; визначити проблемні моменти, які стримують подальший розвиток даної сфери співпраці та окреслити шляхи покращення інвестиційного співробітництва між країнами.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Транскордонне співробітництво є важливою складовою стратегічного партнерства України та Республіки Польща, ефективним засобом

європейської інтеграції України, а також практичним механізмом впровадження європейських стандартів на регіональному та місцевому рівнях.

Розвиток українсько-польського транскордонного співробітництва здійснюється у межах Карпатського єврорегіону та єврорегіону «Буг». Транскордонне об'єднання Єврорегіон «Буг» було створено як результат угоди, підписаної в м. Луцьк (Україна) у вересні 1995 року. Засновниками Єврорегіону стали Волинська область, Люблінське воєводство Республіки Польща та Брестська область Республіки Білорусь.

Головною метою і завданням об'єднання є розвиток співпраці прикордонних територій, особливо в галузях економіки, транспорту і зв'язку, охорони здоров'я, культури, спорту і туризму, охорони навколишнього середовища, ліквідації наслідків забруднення і природних катастроф, розвиток контактів між жителями прикордонних територій та розвиток інституційної співпраці, а також економічної співпраці прикордонних територій [1].

Покращення економічного розвитку складових єврорегіону «Буг» не можливе без налагодження процесу інвестування суб'єктів господарювання, і це є однією із цілей налагодження скоординованої співпраці з країнами – членами ЄС. Через вступ Польщі до ЄС для України, і зокрема для єврорегіону, відкрилися нові можливості. Польща для України завжди була більше ніж просто сусідом. Її з нашим регіоном пов'язують історичні, культурні та економічні зв'язки.

Люблінське воєводство, будучи третім по розмірах воєводством у Польщі, має вигідне розташування, науково-дослідний потенціал, динамічно розвинуту економіку, кліматичні переваги та ґрунтові умови для активної економічної діяльності. Великою перевагою Любліна є значний академічний потенціал. Це у поєднанні з перевагами Волинської та Брестської областей створює передумови для залучення іноземного капіталу у регіон і формування транскордонного ринку інвестицій [2].

За час незалежності України, завжди відчувалась наявність польського капіталу в економіці Волинської області. Частка капіталовкладень Польщі у

Волинську область залишалася незмінною протягом багатьох років, і вона завжди була в п'ятірці найбільших інвесторів [3].

Для польських потенційних інвесторів українських регіонів сусідство відіграє велику роль, оскільки обсяг отриманих інвестицій іншими областями України, які мають схожий на волинський виробничий і природно-ресурсний потенціал, рівень розвитку інфраструктури і забезпеченість трудовими ресурсами, але які безпосередньо не межують з Польщею, і близько не відповідає такому ж, отриманих Волиню. Також підтвердженням економічного взаєморозуміння і довіри є збільшення кількості спільних підприємств із паритетними частками капіталу, тобто коли і українці, і поляки вкладають у бізнес однакові кошти [4].

Польща, крім тісної економічної співпраці із Волиню, виконує ще одну вагомую роль для активізації процесу іноземного інвестування. Волинські підприємницькі структури чи не першими в Україні відкрили шлях на Захід, навчившись у своїх польських партнерів вести ділові справи по-європейськи, і саме через Польщу налагодили контакти з бізнесменами Німеччини, Франції та інших країн. Сьогодні на території області зареєстровано понад 200 спільних підприємств за участі ділових кіл з 23 країн Європи, Америки та Азії, з них 54% в якості іноземного партнера передбачають польських бізнесменів [5].

Аналізуючи динаміку надходження капіталу у Волинську область, слід відзначити, що Волинська область характеризується позитивною динамікою надходження іноземного капіталу. Стосовно географії надходження капіталу, необхідно відзначити, що Польща до 2012 року займала лідируючу позицію серед донорів іноземних інвестицій. У 2012-2013 рр. її змістили Кіпр (45,5 % та 33,6% відповідно) та Віргінські острови (18,2% у 2013 р.) (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка надходження прямих іноземних інвестицій у Волинську область протягом 2008-2013 рр. (на початок періоду) [6]

Рік	Обсяги ПІІ у Волинську область, млн. дол. США	Частка Польщі в іноземних інвестиціях у

	усього	у тому числі польських	Волинській області, %
2008	397	169	42,6
2009	388,7	151	38,8
2010	328,8	160,8	48,9
2011	344,1	158,7	46,1
2012	241,2	31,1	12,9
2013	361,2	32,4	9
на 01.07.2013	384,1	32,9	8,6

Польські інвестори вкладали валютні та матеріальні цінності здебільшого у розвиток виробничої сфери, зокрема деревообробної та харчової галузей, банківської справи. Капіталовкладення з Польщі зосереджені також у підприємствах, що займаються торговельно-посередницькою діяльністю та надають різноманітні послуги, зокрема транспортні. Як приклад ефективного співробітництва варто навести діяльність спільного підприємства «БРВ–Україна» (виробництво меблевої фурнітури), ТзОВ «Модерн-Експо» (виробництво та реалізація торговельного обладнання і устаткування), ТзОВ «Аркус-Ромет» (виробництво велосипедів), ТзОВ «Агрофрукт» (оптова торгівля товарами), функціонування банківської установи «Унікредит Банк ТзОВ (Україна)» [5]

СП ТОВ «Модерн-Експо» (Modern-expro Group) є спільним українсько-польським підприємством по виготовленню торговельного обладнання. Це один із найбільш сучасних заводів у Східній Європі. Знаходиться у Луцьку. Входить до списку 500 найбагатших компаній України 2011 року. Історія Modern-Expro Group бере свій початок від заснування в 1993 році у м. Любліні і у 1997 в м. Луцьку регіональних компаній-постачальників торгового обладнання. У цей самий час українська компанія відкриває власне невелике виробництво торговельних меблів (дерево/скло). В 2001 році керівництвом групи компаній було прийнято рішення інвестувати у створення власного

виробництва металевого торговельного обладнання. «Модерн-Експо» здійснює поставки в 25 країн світу. У компанії працює близько 1300 осіб, підприємство є регіональним економічним лідером. У 2011 році обсяг продажів компанії збільшився в порівнянні з минулорічним періодом майже в два рази .

З поміж інвестиційних капіталовкладень, які надійшли з Польщі слід відзначити спільне підприємство із сучасного виробництва меблів «БРВ Україна» у м. Нововолинську, у якому за участі польської компанії «Black Red&White» (м. Замость) реалізується проект вартістю 12 млн. дол.США. Створення даного спільного підприємства дало можливість додатково створити 700 робочих місць, які частково вирішують проблему безробіття в місті.

ARKUS & ROMET (УКРАЇНА) належить до групи капіталу ARKUS & ROMET GROUP до складу якої входить три фабрики велосипедів на території Республіки Польща. Із самого початку діяльності фірми, реалізовано ряд інвестиційних проектів, у результаті яких створена сучасним, відповідним міжнародним стандартам виробнича база. Виробничий потенціал фабрики ARKUS & ROMET (УКРАЇНА) становить 200 тис. велосипедів у рік.

UniCredit Group працює на ринку України з 1997 р. Саме в цьому році було відкрито Банк Пекао (Україна) в м.Луцьку, який став першим банком в Україні зі 100%-м польським капіталом. У червні 2006 р. Банк Пекао (Україна) змінив свою назву на UniCredit Bank відповідно до Стратегії розвитку бізнесу UniCredit Group в Україні. У вересні 2007 р. UniCredit Bank успішно завершив злиття з НВБ Банк Україна відповідно до Стратегії інтеграції UniCredit Group у країнах ЦСЄ. З 1 вересня 2011 року ПАТ «Укрсоцбанк» продовжує свою діяльність на ринку України під торговою маркою «UniCredit Bank». UniCredit Bank став універсальним банком, який надає широкий спектр високоякісних послуг та продуктів клієнтам корпоративного та роздрібного бізнесу. У проект було вкладено 125 млн. дол. США.

Зважаючи на те, що Польща є членом ЄС, польсько-український кордон набуває стратегічно важливого значення і для Євросоюзу, оскільки є крайнім східним кордоном ЄС. З огляду на це, Міністерством регіонального розвитку

Польщі підраховано кількість угод, укладену між Єврокомісією та воєводствами Польщі на отримання додаткового фінансування. Підкарпатським воєвоством у 2000–2010 рр. було укладено 1 785 угод на суму 883,7 млн. злотих (421,3 злотих в розрахунку на 1 мешканця), а Люблінським – 3 342 угоди, на суму 1 049,7 млн. злотих (480,3 злотих на 1 особу). Надані кошти були використані на розвиток технічної і суспільної інфраструктури (будівництво і модернізацію доріг, перебудову мостів, будівництво і модернізацію комунальної інфраструктури), а також на підтримку підприємництва, навчання та перекваліфікацію персоналу, консультаційні послуги. Саме тому, українській стороні необхідно активізувати діяльність по розробці інвестиційних проектів, спрямованих на покращення, модернізацію та будівництво нових об'єктів інфраструктури у транскордонному регіоні, за сприяння місцевої влади здійснювати пошук партнерів з польського боку кордону та подавати спільні проекти на отримання фінансування ЄС [7].

Незважаючи на високу зацікавленість у залученні польського капіталу, інвестиційна складова співробітництва з Польщею не відповідає вимогам партнерства та характеру відтворювальної моделі. Чинниками, що заважають ефективному інвестиційному співробітництву України і Польщі, є недосконалий режим іноземного інвестування в Україні, високі трансакційні витрати, пов'язані з невирішеністю інституційних проблем ринкової трансформації, високий рівень економічних ризиків в Україні, брак ресурсів у вітчизняних підприємств для інвестування в зарубіжну економіку, обмеження на трансферт капіталу з України, недооцінка економічного потенціалу Польщі [8, с. 6].

Визначення основних напрямків інтенсифікації і вдосконалення інвестиційної співпраці України і Польщі, а також механізмів, що забезпечать реалізацію цих напрямків, повинно здійснюватися на основі критеріїв оптимізації інвестування відповідно до цілей (орієнтирів) використання інвестиційних ресурсів на різних рівнях активності суб'єктів ЗЕД. При виробленні зовнішньоекономічної політики щодо оптимізації залучення

інвестицій з Польщі в Україну до уваги слід взяти обґрунтовані у роботі пріоритетні та небажані для національної економіки інвестиції.

Удосконалення торговельної та інвестиційної складової моделі українсько-польського економічного співробітництва, її трансформація у інвестиційно-виробничу як найбільш зрілу за економічним змістом модель ЗЕВ повинні здійснюватися завдяки використанню системи механізмів, ключовими з яких, вважаємо, є: розвиток міжнародного кооперування і кооперації; стимулювання інвестиційних потоків через застосування відповідних інструментів; транскордонне співробітництво українських і польських регіонів, в тому числі в рамках єврорегіональних структур; створення відповідного організаційно-інституційного каркасу ЗЕВ [8, с. 9].

Проблемою, що потребує особливої уваги є необхідність подолання відставання українських територій від польських в кількості залучених іноземних інвестицій, обсязі капіталовкладень та загальному рівні економічного розвитку, адже ефективність діяльності євро регіону є можливою лише за умови рівноправності партнерів та скоординованої цілеспрямованої діяльності з пошуку спільних проблем та реалізації комплексної, цільової та зваженої економічної й інвестиційної політики [9].

Підґрунтя інвестиційної політики в транскордонному регіоні вбачаємо у реалізації наступних заходів:

- формування спільної стратегії розвитку транскордонного регіону з врахуванням національних пріоритетів учасників;
- створення органу, відповідального за процес інвестування у транскордонному регіоні, функції якого передбачали б роботу з потенційними та постійними інвесторами, надання допомоги у освоєнні інвестицій, а також інформаційні, консультативні, супроводжувальні послуги інвесторам;
- створення мережі інформаційно-аналітичних центрів з обох сторін кордону, покликаних оцінювати потреби інвесторів та підприємств транскордонних територій, формувати бази даних потенційних

інвесторів, здійснювати маркетингову діяльність, а також забезпечувати постійний моніторинг залучених інвестицій;

- стимулювання внутрішніх інвестицій та розробка спільних інвестиційних проектів, спрямованих на цільове залучення інвестицій в проекти по удосконаленню прикордонної інфраструктури, розвитку спільної підприємницької та інформаційної інфраструктури;
- удосконалення механізмів використання цільової фінансової допомоги ЄС, інших міжнародних організацій та інституцій [10, с. 206].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи вищесказане, слід відзначити, що Україна та Польща в межах євро регіону «Буг» мають великі перспективи розвитку економічної співпраці та інвестиційного співробітництва зокрема. Існують певні проблеми та перешкоди, які гальмують дані процеси. Тому необхідним є впровадження ефективної інвестиційної політики у транскордонному регіоні.

Список використаної літератури

1. Євро регіон «Буг» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.voladm.gov.ua/index.php?option=com_
2. Сайт Люблінського воєводства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.lubelskie.pl/>
3. Щербата Н., Слива М. Інвестиційні процеси в межах транскордонного регіону [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/prvse/2010_2/9.pdf
4. Герзанич В. Інвестиції як ключовий фактор розвитку транскордонного регіону [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal//chem_biol/nvnltsu/21_10/189_Ger.pdf
5. Алісова О.І. Розвиток інвестиційної політики в українсько-польському прикордонні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ukrpolnauka.wordpress.com/2011/10/25/розвиток-інвестиційної-політики-в-ук/>
6. Головне управління статистики у Волинській області [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>

7. Кирик Л. В., Катаєва С. Б. Проблеми дослідження інвестиційної привабливості регіону [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/104.pdf
8. Мельник В.В. Механізми трансформації моделі українсько-польських економічних відносин у контексті стратегічного партнерства: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.05.01 / В.В. Мельник; Терноп. акад. нар. госп-ва. — Т., 2001. — 20 с. — укр.
9. Польова І.М. Структурний аналіз інвестиційної політики в польсько-українському транскордонному регіоні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.univ.rzeszow.pl/nauka/konferencje/rl_most/ukr/32-Polyova_szablon-UKR.pdf
10. Павліха Н.В., Марчук Ю.В. Перспективи розвитку українсько-польського економічного співробітництва в умовах міжрегіональної інтеграції // Актуальні проблеми міжнародних відносин і зовнішньої політики країн світу: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Луцьк 13-14 жовтня 2011 року / за ред. В. Й. Лажніка та С. В. Федонюка. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – С. 205-208
11. Борщевський В. Стратегічні пріоритети українсько-польського інвестиційного співробітництва: євро інтеграційний контекст. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.nbuu.gov.ua>